

बुधवार १२ जानेवारी २००५, सकाळी १० वाजेपर्यंत (ईएसटी) अप्रकाश्य.

अधिक माहितीसाठी, संपर्क साधा -
जॉन डचर, (५१५) ३३४-३४६४
dutcherj@fleishman.com

जगभरात जैव तंत्रज्ञानाधारित पिकांमध्ये जवळ जवळ विक्रमी वाढ अमेरिकेत जैव तंत्रज्ञानाधारित लागवडीखालील क्षेत्रात ११ टक्यांनी वाढ

मनीला, फिलीपाईन्स (१२ जानेवारी २००५) - २००४ मध्ये ८१ दशलक्ष हेक्टर्स (२०० दशलक्ष हेक्टर) क्षेत्रात जैव तंत्रज्ञानाधारित पीक लागवडीची नोंद झाली असून ही वाढ आतापर्यंत अशारीतीने झालेल्या विक्रमी लागवडीच्या नोंदींमध्ये दुसऱ्या क्रमांकावर आहे. इंटरनॅशनल सर्व्हिस फॉर द ॲक्वीझीशन ऑफ ॲग्री-बायोटेक ॲक्वीझीशन (आयएसएएए) संस्थेचे संस्थापक-अध्यक्ष क्लाडव जेम्स लिखित आणि आज प्रसारित झालेल्या एका अहवालानुसार, २००४ मध्ये जगभरात जैवतंत्रज्ञानाधारित पीक लागवडीखालील क्षेत्रात २० टक्के वाढ झाली. म्हणजे यावर्षी याकामी १३.३ दशलक्ष हेक्टर्स (३२.९ दशलक्ष एकर) अधिक क्षेत्राचा वापर झाला.

अहवालातील नोंदीनुसार १७ देशांतील ८.२५ दशलक्ष शेतकऱ्यांनी २००४ मध्ये जैव तंत्रज्ञानाधारित पिकांची लागवड केली. २००३ मध्ये १८ देशांतील शेतकऱ्यांनी जेवढ्या क्षेत्रात लागवड केली होती त्यापेक्षा १.२५ दशलक्ष अधिक क्षेत्रावर यावर्षी लागवड केली गेली. यापैकी ९० टक्के शेतकरी विकसनशील देशातील आहेत हे विशेष. खरं तर, यावर्षी पहिल्यांदाच, जैवतंत्रज्ञानाधारित पीक लागवडीखालील क्षेत्रात औद्योगिक देशांच्या ६.१ दशलक्ष हेक्टर्स क्षेत्राच्या तुलनेत विकसनशील देशांत ७.२ दशलक्ष हेक्टर्स अधिक क्षेत्रात लागवड झाली.

क्लाडव जेम्स म्हणतात, 'छोट्या, अत्यल्प साधनधारक शेतकऱ्यांनी जितक्या वेगाने या तंत्रज्ञानाचा अवलंब केला त्यावरून आर्थिक, पर्यावरणीय, आरोग्य आणि सामाजिकदृष्ट्या पीक घेण्याची ही पद्धत फायदेशीर ठरते याची औद्योगिक आणि विकसनशील देशांतील शेतकरी आणि समाज या दोन्ही घटकांना जाणीव झाल्याचं सिद्ध होतं. शिवाय २००४ मध्ये अशा पीकपद्धतीला वाढतं समर्थन मिळालं. अधिक देशांमध्ये जैवतंत्रज्ञानाधारित पिकांची लागवड केली गेल्यामुळे अशा पिकांखाली येणाऱ्या जमिनीच्या हेक्टरी प्रमाणात लक्षणीय वाढीची नोंद झाली.'

या क्षेत्रातील बृहद्-राष्ट्रांत ५०,००० हेक्टर क्षेत्राहून अधिक क्षेत्रात जैव-तंत्रज्ञानाधारित पिकांची लागवड होते. २००४ मध्ये अशा राष्ट्रांची संख्या १० वरून १४ वर गेली. पराग्वे, मेक्सिको, स्पेन आणि फिलीपाईन्स या देशांचा जैव तंत्रज्ञान क्षेत्रातील बृहद्-राष्ट्रांत नव्यानं समावेश झाला. जगातील जैव तंत्रज्ञानानुसार पीक लागवड करणाऱ्या देशांची संख्या पाच वरून आठ वर गेली. या यादीत अमेरिका - (जगातील जैव तंत्रज्ञानाधारित पीक लागवड करणाऱ्या देशांच्या ५९ टक्के), अर्जेटीना (२० टक्के), कॅनडा (६ टक्के), ब्राझील (६ टक्के), चीन (५ टक्के), पराग्वे (२ टक्के), भारत (१ टक्का) आणि दक्षिण आफ्रीका (१ टक्का) इ. देशांचा समावेश आहेत. या यादीत मेक्सिको, स्पेन, फिलीपाईन्स, उरुग्वे, ऑस्ट्रेलिया आणि रोमानिया या देशांचाही आता समावेश झालेला आहे.

अमेरिकेतील शेतकऱ्यांनी वर्ष २००३ पेक्षा ११ टक्यांनी अधिक म्हणजे, ४७.६ दशलक्ष क्षेत्रात २००४ मध्ये जैव तंत्रज्ञानाधारित पिकांची लागवड केली. याआधी या तंत्रज्ञानावर आधारित घेतलेल्या मक्याच्या पिकात, सोयाबीनच्या पिकात तृणनाशक-सहिष्णुतेसह दर एकरी वाढीव उत्पादन, कपाशीच्या उत्पादनात साधारण वाढ झाल्यामुळे शेतकऱ्यांनी पुढील वर्षीही लागवडीसाठी तीच पद्धत अवलंबिली आणि या तंत्रज्ञानाचा अवलंब करून लागवड केल्या गेलेल्या क्षेत्रात २००४ मध्ये ८० टक्यांची लक्षणीय वाढ दिसून आली.

जैव तंत्रज्ञानामुळे होणाऱ्या नफ्याबद्दल जगभरातील आणि विशेषतः विकसनशील देशांतील शेतकऱ्यांचा वाढता विश्वासच या वाढीव टक्केवारीतून व्यक्त होतो. फिलीपाइन्सचा शेतकरी एडविन पारालुमान सांगतो, की २००३ मध्ये मान्यता मिळालेल्या जैव तंत्रज्ञानाधारित मक्याच्या उत्पादनामुळे त्याला आपल्या कुटुंबाचं व्यवस्थित पालन करण्यात बरीच मदत झाली. तो म्हणाला, 'माझं एक छोटं घर होतं. माझी मुलगी मला नेहमी ते मोठं करायबद्दल सांगायची. जैवतंत्रज्ञानाधारित मक्याच्या लागवडीमुळे माझ्या जमिनीत हेक्टरी ३.५ ऐवजी ७ टन उत्पन्न लाभलं. त्यामुळे माझ्या मुलीची मोठ्या घराची मागणी मी पूर्ण करू शकलो.'

पारालुमानप्रमाणेच इतरत्र दिसून आलेल्या परिणामांमुळे विकसनशील देशांत जैव तंत्रज्ञानाचा अवलंब करून लागवड केल्या गेलेल्या क्षेत्रात औद्योगिक देशांच्या १३ टक्के वाढीच्या तुलनेत तब्बल ३५ टक्क्यांची वाढ झाली. जगातील जैव तंत्रज्ञानाधारित पिकांच्या लागवडीखालील एकूण क्षेत्रापैकी एक-तृतीयांश पेक्षा अधिक भागात पहिल्यांदाच विकसनशील देशांत लागवडीची नोंद झाली. जेम्स यांच्या म्हणण्यानुसार, चीन, भारत, अर्जेन्टीना, ब्राझील आणि दक्षिण अमेरिका या पाच देशांतर्फे या तंत्रज्ञानाचा वाढत्या प्रमाणात अवलंब केला जाण्याचा पूर्ण जगाकडून अशा पिकांचा स्वीकार केले जाण्यावर निश्चितच परिणाम होणार आहे.

जेम्स यांनी सांगितलं, जैव तंत्रज्ञानानं सुरवातीला केलेले दावे पूर्ण झाले. या तंत्रावर आधारित पिके आता प्रगतीपथावर आहेत. भविष्यकाळातही त्यांच्या उत्पादनात वेगाने वाढ होत रहाणार आहे.

मक्याच्या दोन नव्या जैवतंत्राधारित जाती युरोपीय संघात आयात केली जाणं आणि चीनमध्ये त्यांची उत्तरोत्तर प्रगती होत रहाणं ही या आशावादामागची कारणं आहेत. जैवतंत्रज्ञानानं विकसित केलेल्या बीटी भाताला २००५च्या पहिल्या सहामाहीत चीनमध्ये मान्यता मिळण्याची शक्यता आहे. ती जर मिळाली तर संपूर्ण जगात या तंत्रावर आधारित खाद्य-पिकाला स्वीकृती मिळेल. यामुळे, जगभरात जैवतंत्रज्ञानाधारित खाद्यपिके, चारा आणि तंतू पिकांना मिळणाऱ्या मान्यतेवर निश्चितच परिणाम होणार आहे.

या दशकाच्या शेवटापर्यंत ३० देशातील जवळ जवळ १५ दशलक्ष शेतकरी १५० दशलक्ष हेक्टर क्षेत्रात जैवतंत्रज्ञानाधारित पिकांची लागवड करतील असा आयएसएएचा अंदाज आहे.

यासंदर्भात इटलीच्या फोर्डॅझियोन बस्सोलेरा ब्रांका आणि अमेरिकेच्या द रॉकफेलर फाउंडेशन तर्फे प्रायोजित संक्षिप्त अहवाल www.isaaa.org येथे मिळेल. अधिक माहितीसाठी आमच्या आयएसएएच्या दक्षिण आशियातील ऑफिसशी b.choudhary@cgiar.org येथे संपर्क साधावा.

इंटरनॅशनल सर्व्हिस फॉर द ॲक्वीझिशन ऑफ ॲग्री बायोटेक ॲक्वीझिशन (आयएसएए) ही ना-नफा तत्वावर चालणारी संस्था असून सार्वजनिक आणि खाजगी क्षेत्रातर्फे प्रायोजित आहे. या संस्थेच्या केंद्रांचं आंतरराष्ट्रीय जाळं असून ते भूक आणि गरीबी दूर करण्यासाठी विकसनशील देशांना जैव तंत्रज्ञान लागू करण्याबद्दल माहिती देण्याचं आणि जगभर त्या माहितीच्या प्रचार-प्रसाराचं काम करते. आयएसएएचे संस्थापक अध्यक्ष क्लाइव जेम्स गेली २५ वर्षे आशिया, लॅटिन अमेरिका आणि आफ्रीका खंडातील विकसनशील देशांत राहून कृषी संशोधन आणि आणि विकासाच्या मुद्यांवर काम करत आहेत. सध्या जैवतंत्र आणि विश्व खाद्य सुरक्षा यावर त्यांच्या संशोधनाचा भर आहे.

संपादकांसाठी सूचना - १हेक्टर = २.४७एकर